

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ
ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ

Т.В. Арабулі

**Сучасна методика підвищення
ефективності набору тексту**

**Десятипальцевий метод
набору тексту “всліпу”**

Навчальний посібник

Київ 2003

УДК

Рецензент: В.В. Вітвіцький, кандидат економічних наук, доцент,
директор НДІ “Украгропромпродуктивність агропро-
мислового комплексу”

**Сучасна методика підвищення
ефективності набору тексту
Десятипальцевий метод
набору тексту “всліпу”**

Навчальний посібник. – К.: ІПДО НУХТ, 2003. – 50 с.

В навчальному посібнику описано десятипальцевий метод набору тексту “всліпу” як один із способів підвищення ефективності набору текстів. Розглянуто можливості, переваги та недоліки даного методу. Особливу увагу приділено режиму роботи за ПК, запропоновано комплекс вправ для очей та рук.

У розділах, присвячених вивченню клавіатури, розглянуто послідовно другий (основний), перший, третій та четвертий рядки клавіатури. Описано способи набору літер та символів, розміщених на цих рядках.

В окремому розділі розглянуто два варіанти набору чисел. У кінці посібника подано тестові вправи, що допоможуть удосконалити навички, отримані під час практичних занять.

Посібник призначено для учнів, студентів, слухачів ІПДО НУХТ та всіх бажаючих підвищити швидкість набору текстів.

Автор: Т.В. Арабулі
Редактор: Л.М. Вишенська

© Т.В. Арабулі
© ІПДО НУХТ, 2003

ЗМІСТ

Глава 1. Основні положення.....	4
Розділ 1. Десятипальцевий метод набору тексту “всліпу” та його можливості.....	4
Розділ 2. Режим роботи.....	4
§ 1. Гімнастика пальців.....	4
§ 2. Догляд за очима.....	5
Глава 2. Вивчення клавіатури.....	6
Розділ 1. Основний (другий) ряд клавіатури.....	6
§ 1. Початкова позиція рук.....	6
§ 2. Спосіб набору літер П, Р та Є.....	9
§ 3. Утворення нового рядка.....	11
Розділ 2. Верхній (третій) ряд клавіатури.....	12
Розділ 3. Нижній (перший) ряд клавіатури. Способи набору розділових знаків “крапка” та “кома”.....	15
§ 1. Спосіб набору літер, розміщених на першому рядку клавіатури.....	15
§ 2. Верхній регістр. Замок верхнього регістра.....	20
§ 3. Апостроф. Розділові знаки “крапка” та “кома”.....	22
Розділ 4. Два варіанти набору чисел. Арифметичні знаки.....	23
§ 1. Набір чисел за допомогою алфавітно-цифрової клавіатури.....	23
§ 2. Набір чисел за допомогою додаткової клавіатури....	24
§ 3. Набір римських чисел.....	26
Розділ 5. Четвертий ряд клавіатури.....	27
§ 1. Знаки та символи, що використовуються разом з числами.....	27
§ 2. Набір арифметичних знаків.....	27
§ 3. Одиночні розділові знаки.....	28
§ 4. Парні розділові знаки.....	30
Глава 3. Тестові вправи.....	33
Література.....	43

ГЛАВА 1. Основні положення

Розділ 1. Десятипальцевий метод набору тексту “всліпу” та його можливості

Одним із сучасних методів підвищення ефективності набору текстів є десятипальцевий метод набору тексту “всліпу”. Працюючи за цим методом, спеціаліст набирає текст всіма десятима пальцями. При цьому він зовсім не дивиться на клавіатуру, тобто працює “всліпу”.

Коли свідомість людини, яка набирає, перестає контролювати рух пальців по клавіатурі, то десятипальцевий метод набору тексту “всліпу” можна вважати освоєним. Це досягається тільки в результаті довгої та наполегливої праці. При цьому швидкість набору збільшується у півтора-два рази. Набираючи текст десятипальцевим методом, можна досягти швидкості 600-800 ударів на хвилину.

Для того, щоб краще запам'ятати розміщення клавіш з літерами клавіатура розподіляється на дві зони обслуговування: правої та лівої рук. Кожен палець закріплений за певними клавішами. Вивчення клавіатури починається з основного (другого) рядка. Саме тут знаходяться наші руки у початковій позиції. Розміщення всіх клавіш ми запам'ятовуємо відносно цього другого рядка.

Від того, як правильно людина сидить за клавіатурою, тримає корпус тіла та руки, наносить удар по клавішах значною мірою залежить її працездатність. Тому під час роботи за ПК необхідно дотримуватися певних правил: корпус тримати прямо, спину притулити до спинки стільця. Нogi зігнуті в колінах під прямим кутом, ступні ніг стоять на підлозі паралельно одна одній. Текст або схема клавіатури повинні лежати ліворуч. Кісті рук та лікті потрібно тримати на одному рівні паралельно столу. Ні в якому разі кісті рук не опускати на стіл або клавіатуру.

Удар по клавіші має бути легким, уривчастим, без затримки пальця на клавіші. Удар наноситься подушечками пальців, в якому беруть участь також кісті рук. При наборі палець піднімається на 1-2 см, а потім швидко та енергійно наносить удар по необхідній клавіші, повертаючись у початкове положення. Коли спеціаліст набирає текст, він повинен дотримуватись певного ритму. Ритм набору – це чергування ударів по клавішах через певні проміжки часу. Ритмічний набір тексту підвищує продуктивність праці та знижує втомленість.

Розділ 2. Режим роботи

§ 1. Гімнастика пальців.

При повсякденній роботі, а також при освоєнні десятипальцевого методу необхідна гімнастика пальців. Вона попереджує можливість профе-

сійних хвороб рук, підвищує рухомість пальців, збільшує продуктивність праці. Якщо гімнастику виконувати регулярно, то вже через два тижні пальці рук зможуть працювати незалежно один від одного, швидкість набору збільшиться. Проводити її необхідно приблизно через одну годину інтенсивної роботи по 3-5 хвилин. Пропонуємо кілька гімнастичних вправ для пальців рук.

Вправа 1. Покласти руки долонями на стіл. На рахунок раз – поставити напівзігнуті пальці на стіл, на рахунок два – підняти один палець вгору на 2-3 см, на рахунок три – зробити удар, на рахунок чотири – зайняти початкове положення. По черзі цю вправу потрібно зробити з усіма пальцями лівої та правої рук.

Вправа 2. Поставити руки, зігнуті у ліктях, на край стола. Кісті рук підняти вгору долонями одна до одної. Робити коливальні рухи кожним пальцем ліворуч та праворуч.

Вправа 3. Кісті рук підняти вгору долонями одна до одної. На рахунок раз – зігнути палець у фалангах, на рахунок два – випрямити палець. Вправу зробити кожним пальцем.

Вправа 4. Підняти руки вгору, розслабити їх, опустити донизу і вільно струшувати кістями рук.

Вправа 5. Покласти долоні на стіл. На рахунок раз – роблячи опір на долоні, підняти всі пальці, на рахунок два – повернути пальці у початкове положення.

§ 2. Догляд за очима.

Довга робота за комп'ютером може призвести до того, що очі стомлюються, болять. Щоб цього уникнути, необхідно дотримуватися певних правил:

- лінія погляду повинна бути перпендикулярною до екрана;
- відстань від очей до екрана монітора повинна бути не менш 60-70 см;
- Необхідно частіше зморгувати, через певний час повертати закриті очі в різні сторони.

Працюючи на комп'ютері, час від часу необхідно виконувати комплекс вправ для очей. Вправи виконують сидячи, відвернувшись від екрана, при ритмічному диханні, з максимальною амплітудою руху очей.

Пропонуємо один з рекомендованих варіантів вправ для очей:

Вправа 1. На рахунок 1-4 – заплющити очі, сильно напружуючи м'язи очей, на рахунок 1-6 – розплющити очі, розслабивши очні м'язи, дивлячись вдалину. Повторити 4-5 разів.

Вправа 2. На рахунок 1-4 – дивитися на перенісся, затримуючи погляд, на рахунок 1-6 – поглянути вдалину. Повторити 4-5 разів.

Вправа 3. На рахунок 1-4 – не повертаючи голови, подивитися праворуч і зафіксувати погляд, На рахунок 1-6 – подивитися прямо. Аналогічно виконуються вправи з фіксацією погляду ліворуч, угору, вниз. Повторити 3-4 рази.

ГЛАВА 2. Вивчення клавіатури

Розділ 1. Основний (другий) ряд клавіатури. Літери **ФІВАП – РОЛДЖЄ**

§ 1. Початкова позиція рук.

Вивчення клавіатури проводиться за схемою, де позначено межі роботи рук, а також зони розподілення літер для кожного пальця. Це допомагає знаходити пальцями правильне направлення до необхідної клавіші і повертатися у початкову позицію, не дивлячись на клавіатуру.

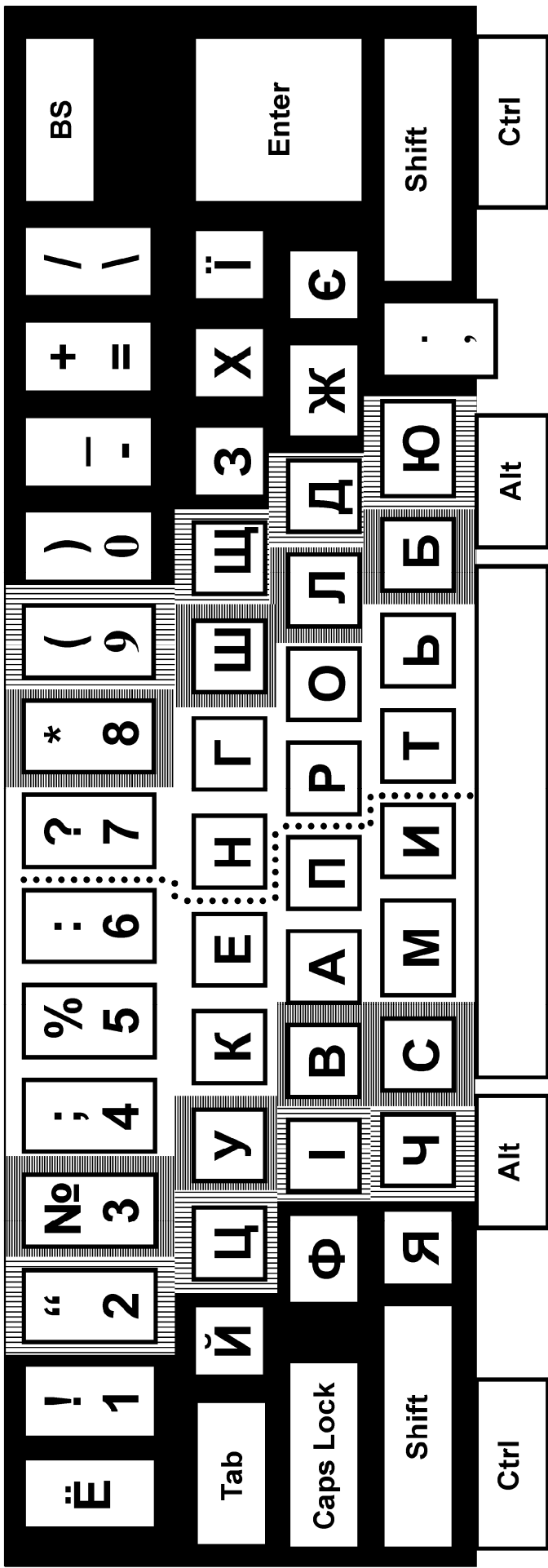
Схема клавіатури відображена на малюнку 1.

Літери на клавіатурі розміщені за принципом частотності: найчастіше вживані літери б'ються найбільш розвинутими пальцями – вказівними та середніми.

Для того, щоб краще запам'ятати розміщення клавіш на клавіатурі необхідно час від часу робити вправи на кодування та декодування слів. Запам'ятайте нумерацію рук та пальців:

ліва рука – перша;
права рука – друга;

великий палець – перший;
вказівний палець – другий;
середній палець – третій;
безіменний палець – четвертий;
мізинець – п'ятий.

Мал 1. Схема клавіатури

Зони роботи пальців

Початкова позиція – основний ряд клавіатури (другий знизу). Пальці на основному ряду розміщені так:

	Ліва (перша) рука	Права (друга) рука
Вказівний палець	А	О
Середній палець	В	Л
Безіменний палець	І	Д
Мізинець	Ф	Ж

Великі пальці обох рук знаходяться на проміжній клавіші – пропуск.

На клавішах з літерами **А** та **О** знаходяться маркери – невеликі виступи у формі крапки або риски. Вони служать для того, щоб ми мали змогу,, не дивлячись на клавіатуру, правильно розмістити руки у початковій позиції. Робиться це так. Спочатку вказівними пальцями обох рук знаходимо маркери (літери **А** та **О** відповідно). Потім розміщуємо середні пальці на клавішах, що знаходяться поруч (літери **В** та **Л** відповідно). Далі аналогічно розміщуємо безіменні пальці та мізинці на відповідних клавішах клавіатури. Все це робиться “всліпу”. Спробуйте самостійно декілька разів поставити руки у початкову позицію тільки за допомогою маркерів, не підглядаючи при цьому на клавіатуру. Ви самі переконаєтесь, що це не дуже важко. Надалі привчіть себе до того, що починаючи вправи або роботу, ви повинні розміщувати руки у початкову позицію “всліпу”.

Правильна постановка рук та відпрацьований правильний удар мають велике значення. Саме від цього залежить подальше вивчення клавіатури.

Вправа.

Набрати по три рядки літери **а** та **о**:

a a
o o
a o a o a o a o a o a o a o a o a o a o a o a o a o

Вправа.

Набрати по три рядки літеросполучення **ао** та **оа**:

ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao ao
oa
ao
oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa oa

Вправа.

Набрати по три рядки літеросполучення **вл,ід** та **фж**, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

ВЛ
 ід
 фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж фж ж

Вправа.

Набрати по три рядки літеросполучення **во** та **ла**:

BO
ла ла

§ 2. Спосіб набору літер **П, Р** та **Є**.

Для того, щоб набрати літеру **П**, необхідно виконати удар вказівним пальцем лівої (першої) руки, **Р** – вказівним пальцем правої (другої) руки. Літера **Є** виконується мізинцем правої (другої) руки.

Для написання літери **П** необхідно вказівний палець лівої (першої) руки підняти, відвести трохи праворуч і зробити уривчастий удар по клавіші **П**, потім повернути палець у початкову позицію – на літеру **А**. Аналогічно виконується удар по клавіші **Р** тільки правою (другою) рукою. Для удару по клавіші **Є** мізинець правої (другої) руки необхідно відтягнути праворуч, зробити уривчастий удар по клавіші **Є** і повернути палець у початкову позицію – на літеру **Ж**.

Вправа.

Набрати по три рядки літеросполучення, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

an an an an an an an an an an an an an an an an an an a
op op op op op op op op op op op op op op op op op op op o
pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe pe p
ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap ap
on
arop arop arop arop arop arop arop arop arop arop arno arop
opar opar opar opar opar opar opar opar opar opar opar opar

Вправа.

Напишіть слова з трьох літер по три рядки, відокремлюючи кожне нове слово пропуском:

вал	віл	дав	два	дар	дід	дол
вар	жар	діл	лов	лад	лід	пів
ода	пар	паж	фар	рів		

Вправа.

Напишіть слова з чотирьох літер по три рядки, відокремлюючи кожне нове слово пропуском:

двір	двоє	драп	жало	жара	арфа	вада
віра	вода	воло	ідол	ірод	лава	лафа
ложа	опір	орда	парі	плід	овал	форд
арап	папа					

Вправа.

Напишіть слова з п'яти літер по три рядки, відокремлюючи кожне нове слово пропуском:

врода	вдвоє	відро	вілла	віраж	вдова
аврал	дрова	олово	опора	піала	раджа

Вправа.

Для тренування других пальців обох рук напишіть два рядки таких слів:

Папа оро папа оро папа оро папа оро папа оро папа оро
Папа оро папа оро папа оро папа оро папа оро папа оро

Вправа.

Для тренування третіх, четвертих та п'ятих пальців обох рук напишіть по два рядки такі літеросполучення:

івф івф івф івф івф івф івф івф івф івф івф івф івф івф
іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв іфв
длж длж длж длж длж длж длж длж длж длж длж длж длж
джл джл джл джл джл джл джл джл джл джл джл джл джл

Вправа.

Напишіть слова з шести літер по три рядки, відокремлюючи кожне нове слово пропуском:

вправа	відвал	відділ	оправа	підвід
аврора	рапіра	порода	правда	підвал
фарфор	вправо			

Вправа.

Напишіть слова по три рядки, відокремлюючи кожне нове слово пропуском:

вододіл	воєвода	володар	підвода
пароплав			

§ 3. Утворення нового рядка.

Новий рядок утворюється за допомогою клавіші **Enter**, розміщеної з правого краю клавіатури на основному (другому) рядку. Щоб створити новий рядок, необхідно мізинець правої (другої) руки відвести ліворуч, за клавішу з літерою **Є**, зробити короткий удар по клавіші **Enter** і повернути палець у початкову позицію – на клавішу з літерою **Ж**.

Вправа .

Напишіть кожну фразу з нового рядка:

арфа попала в рів
вдова продала фарфор
повар подав плов
вода попала в рів
пропала пара волів
папа проводжав форварда

Старайтесь відразу запам'ятати літери та їх розміщення. Для того, щоб згадати, де знаходиться клавіша з потрібною літерою, дивіться тільки на схему клавіатури. Ні в якому разі не дивіться на клавіатуру! Якщо відчуваєте, що стомились, відпочиньте, зробіть гімнастику пальців.

Вправа.

Зробіть вправу на кодування слів, літери яких розміщено на другому рядку клавіатури.

Зразок.

Закодувати слово **аврал**.

	ряд	рука	палець
а	2	1	2
в	2	1	3
р	2	2	2
а	2	1	2
л	2	2	3

За зразком закодувати такі слова:

драп	врода	вправа	володар	пароплав
орда	відро	підвід	підвода	
форд	раджа	оправа	воєвода	

Розділ 2. Верхній (третій) ряд клавіатури. Літери **ЙЦУКЕ – НГШЩЗХЇ**

Верхній (третій) ряд клавіатури включає літери **ЙЦУКЕ** для лівої (першої) руки та **НГШЩЗХЇ** - для правої (другої). Вказівним пальцем правої руки набирають літери **Н** та **Г**, середнім – **Щ**, безіменним – **Ц**, мізинцем – **З,Х,Ї**. Вказівним пальцем лівої руки набирають літери **К** та **Е**, середнім – **У**, безіменним – **Ц**, мізинцем – **Й**.

Необхідно особливо уважно відпрацьовувати удар по клавіші з літерою **Н**. Вона розміщена на відносно великій відстані від клавіші з літерою **О** (основне положення другого пальця правої (другої) руки). Спочатку необхідно другий палець поставити на клавішу з літерою **Г**, а потім відвести його на клавішу з літерою **Н**. Нанести чіткий, короткий удар і повернути палець в основне положення знову через клавішу з літерою **Г**. Лише після того, як палець буде швидко та чітко знаходити клавішу з літерою **Н**, удар по цій клавіші можна наносити зразу, минаючи проміжну клавішу з літерою **Г**.

Руки знаходяться у початковому положенні – на клавішах **ФІВА – ОЛДЖ**. Коли наноситься удар по клавішах верхнього ряду, робочий палець витягується трохи вгору, наносить удар по потрібній клавіші та повертається у початкову позицію. Усі інші пальці при цьому лише трохи піднімаються.

Для того, щоб правильно запам'ятати розміщення літер верхнього (третього) ряду клавіатури зробимо тренувальні вправи.

Наберіть по два рядки кожного літеросполучення:

Ліва (перша) рука

АКА	
АЕА	працює 2-й палець
ПКП	
ПЕП	
ВУВ	працює 3-й палець
ІЦІ	працює 4-й палець
ФЙФ	працює 5-й палець

Права (другу) рука

ОГО	
ОНО	працює 2-й палець
РГР	
РНР	
ЛШЛ	працює 3-й палець
ДЩД	працює 4-й палець
ЖЗЖ	
ЖХЖ	працює 5-й палець
ЖІЖ	
ЖЄЖ	

При наборі літеросполучення **РГР**, після набору літери **Р** повернути палець на **О**, а потім набирати літеру **Г**.

Не забувайте повертати пальці у початкову позицію після кожного удару по клавішах верхнього рядка. Якщо ви сидите прямо, ваші ноги та руки займають правильне положення, то це значною мірою підвищує вашу працездатність і зменшує втомленість.

Вправа.

Напишіть слова з трьох літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

газ	гай	гак	геп	гул	гук	гуп
вуз	жук	еге	ерг	іго	йог	йой

Вправа.

Напишіть слова з чотирьох літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

верх	воїн	герц	гонг	горн	гріх	гріш
гrog	клей	гуца	дека	дещо	дієз	друг
друк	єгер	єлей	знай	зона	зонд	ієна

Вправа.

Напишіть слова з п'яти літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

аніде	арена	аркан	аркуш	архів
вагон	вазон	ванна	вгору	війна
вінок	вуйко	газда	галка	геній

Вправа.

Напишіть слова з шести літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

ангіна	аншлаг	апогей	вергун	відгук
вікінг	вулкан	гайдук	геолог	глухар

Вправа.

Напишіть слова по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

анізащо	акордеон	архіпелаг
вклейка	археолог	євангеліє
генерал	вуглекоп	перекупка

Вправа.

Напишіть кожну фразу з нового рядка:

**дорога вела в рів
на вікні лежав шарф
до неї підійшла подруга
журнал упав на підлогу
війна породжувала голод
короп плавав у відрі**

Вправа.

Закодуйте слова, літери яких розміщено на другому та третьому рядках клавіатури:

гонг	пенал	гайдук	наглухо	знахідка
круп	наука	деінде	невдаха	волокуша
негр	нехай	піонер	пелікан	археолог

Розкодуйте наступні слова:

324	325	322	314	325
222	213	212	214	225
312	313	323	322	212
212	312	212	212	312

Розділ 3. Нижній (перший) ряд клавіатури. Літери **ЯЧСМИ - ТЬБЮ**. Спосіб набору розділових знаків “крапка” та “кома”

§ 1. Спосіб набору літер, розміщених на першому рядку клавіатури.

Нижній (перший) ряд клавіатури містить літери **ЯЧСМИ** для лівої (першої) руки та літери **ТЬБЮ** для правої (другої) руки.

Вказівний палець лівої (першої) руки набирає літери **М** та **И**, вказівний палець правої (другої) руки набирає літери **Т** та **Ь**.

Найбільшу увагу необхідно звернути на відпрацювання удару по клавіші **И**. Для отримання навичок правильного удару по цій клавіші необхідно виконувати вправи для тренування через літеру **М** (**АМИ**). Спочатку робиться удар по клавіші **А**, потім по клавішах **М** та по **И**, потім повторюється все у зворотному порядку (**ИМА**). Після того, як будуть відпрацьовані ці рухи, можна переходити до безпосереднього набору літери **И** (**АИ**).

Середній палець лівої (першої) руки наносить удар по клавіші **С**, безіменний – **Ч**, мізинець – **Я**.

Середній палець правої (другої) руки наносить удар по клавіші **Б**, безіменний – **Ю**.

Під час удару по клавішах нижнього ряду пальці трохи підгинаються, а після удару повертаються у початкову позицію. Основний напрям руху пальців – униз та праворуч.

Для того, щоб правильно запам'ятати розміщення літер нижнього (першого) ряду клавіатури зробимо тренувальні вправи.

Наберіть по два рядки кожного літеросполучення, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

Ліва (перша) рука

АМА	
АИА	працює 2-й палець
ПМП	
ПИП	
ВСВ	працює 3-й палець
ІЧІ	працює 4-й палець
ФЯФ	працює 5-й палець

Права (друга) рука

ОТО	
ОЬО	працює 2-й палець
РТР	
РЬР	
ЛБЛ	працює 3-й палець
ДЮД	працює 4-й палець

Для того, щоб ваші пальці працювали незалежно один від одного, правильно та чітко наносили удар обов'язково треба через певний проміжок часу робити гімнастику. Необхідно також слідкувати за станом ваших рук: подряпини, порізи, довгі нігті будуть заважати вашій роботі. Руки повинні бути теплими, а подушечки пальців м'якими.

Вправа.

Напишіть слова з трьох літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

бам	бас	бач	біб	біс	бот	дим
жим	лис	мир	мис	ост	ось	том

Вправа.

Напишіть слова з чотирьох літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

альт	атом	брас	брат	бюст	бюро	віст
вісь	діти	жито	ірис	ляси	маля	маса

Вправа.

Напишіть слова з п'яти літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

астма	вісім	вольт	дбати	листя
маляр	масть	місто	мотор	юрист

Вправа.

Напишіть слова з шести літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

артист	баласт	баляси	баобаб	батист
біблія	бобиль	вітчим	обабіч	оборот

Вправа.

Напишіть кожну фразу з нового рядка:

одне до одного	один за одним
один по одному	один з одним
один одному	один одного
ні одного	одне одного
ні одному	одна одну
всі до одного	один від одного
один за одного	один одинцем

Вправа.

Напишіть по два рядки літеросполучення **ДЖ** та **ДЗ**, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

**ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЖ ДЗ
ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ ДЗ**

Вправа.

Напишіть слова по одному рядку, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

**Джеря джміль джгут походжати джунглі дженджикувати
Дзюба дзеркало дзвонити дзвякати дзьоб дзиґа дзвонар**

Вправа.

Закодувати слова:

автомат	жалість	постать	астролябія
вітрило	дворіччя	мимоволі	апостроф

Розкодувати наступні слова:

113	224	124	123	122
213	312	213	212	212
214	312	214	112	315
114	222	223	123	215
312	312	312	313	313
212	122	315	312	322

Нам вже відомо, де розміщена кожна літера, яким пальцем і як її треба набирати. У подальших вправах будуть використовуватися всі літери українського алфавіту.

Вправа.

Напишіть слова з трьох літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

ему	вус	йот	кеб	лея	мак	мер
миг	міх	мох	мул	кит	муж	няв

Вправа.

Напишіть слова з чотирьох літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

едем	ельф	етил	стан	зате	збіг	збут
зебу	ізіом	клич	клуб	ключ	кляп	наче
маяк	маїс	няня	паяц	жест	меню	обіг

Вправа.

Напишіть слова з п'яти літер по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

дебет	едикт	ескіз	естет	ефект
жменя	жмаки	жмихи	завіт	збруя
кювет	лиман	метан	найми	мінус

Вправа.

Напишіть слова по три рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

еталон	екскурс	інститут	континент
живчик	кристал	експромт	ескалатор
кактус	матриця	інцидент	монпансьє
затиск	рецидив	навчання	нечачебто

Коли набираєте текст, дивіться тільки на оригінал роботи (або на схему клавіатури, як на підказку). Ні в якому разі не дивіться на клавіатуру! Якщо одним пальцем треба зробити два або більше ударів, то робіть їх, обминаючи початкову позицію.

В українській мові найбільше слів на літеру **П** – майже 30 тисяч. Винні в цьому префікси:

пере-	пра-
перед-	пре-
під-	при-
по-	прі-
понад-	про-
під-	

Вправа.

Напишіть слова з цими префіксами по два рядки кожне, відокремлюючи кожне слово пропуском:

перебільшування
передполудневий
підкреслення
покашлювання
понаднормовий
прадавній
прекрасний
прикордонний
пронумерований
підпелюстковий
прізвисько
прірва

перекомплектовувати
передреволюційний
підлабузник
поменшання
понадплановий
прадід
превеликий
привокзальний
пропарювання
підпорядковувати
прізвище

Для закріплення пройденого матеріалу виконайте ритмічну вправу. Робити її краще під музику певного темпа.

Вправа.

Напишіть вправу три рази, кожного разу збільшуючи темп набору:

експромт	ему	енергетика	еко	етимолог
мариніст	мул	міжусобиця	міх	маркграф
недогляд	ніч	нагодувати	няв	небосхил
санскрит	сад	саламандра	сік	свічення
фотограф	фея	фізіономія	фах	фламінго
художник	хоч	хлібофураж	хід	хлорофіл
цикламен	ціп	центрифуга	цуг	цистерна

§ 2. Верхній регістр. Замок верхнього регістра.

Перемикання регістрів виконується при натискуванні й утриманні клавіші **Shift**, яка знаходиться з обох боків клавіатури. Натискувати цю клавішу потрібно мізинцем вільної від удару руки: якщо велику літеру необхідно набирати лівою рукою, то регістр натискають правою і навпаки. Удар повинен бути плавним, глибоким, палець необхідно затримати на цій клавіші до тих пір, поки велика літера не буде написана правильно.

Якщо необхідно написати групу великих літер підряд (наприклад, аббревіатуру), мізинцем лівої руки натискають замок верхнього регістра – клавіша **Caps Lock**. Після написання слова замок необхідно відкрити: для цього треба знову натиснути клавішу **Caps Lock**.

Вправа.

Напишіть літери українського алфавіту, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

**Аа Бб Вв Гг Дд Ее Єє Жж Зз Ии Іі Її Йй Кк Лл Мм Нн
Оо Пп Рр Сс Тт Уу Фф Хх Цц Чч Шш Щщ Ъ ъ Юю Яя**

Вправа.

Напишіть слова по одному рядку, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

**Полісся Поділля Кобзар Юпітер Земля Україна Європа
Антей Перун Київ**

Вправа.

Напишіть кожну фразу по п'ять разів з нового рядка:

**президент Академії наук України
Декларація прав людини
Шевченківська премія
місто Біла Церква
Арабська Республіка Єгипет
Республіка Острови Зеленого Мису
Кабінет Міністрів України
набережна Лейтенанта Шмідта**

Вправа.

Напишіть аббревіатуру по одному рядку через один пропуск, використовуючи замок верхнього регістра:

АТС	НУХТ	ЖЕК	ЧАЕС
МДУ	МХАТ	НЛО	УЄФА
ООН	АСУП	ТЮГ	НАТО

§ 3. Апостроф. Розділові знаки “крапка” та “кома”.

Для того, щоб поставити апостроф необхідно:

- Вибрати з меню **“Вставка”** команду **“Символ...”**.
- У діалоговому вікні, що з’явиться, відкрити закладку **“Специальные символы”**.
- Список, що пропонується, уважно переглянути. Якщо заміна передбачена, то в подальшій роботі її слід використовувати. Якщо заміна не передбачена, то необхідно скористатися клавішею **“Автозаміна...”**.

Надалі під час набору тексту замість апострофа необхідно користуватися заміною.

Вправа.

Напишіть слова, по одному рядку кожне, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

**б'ю в'юн м'ясо м'ята об'єм пір'я реп'ях об'єкт бар'єр
бур'ян солов'ї інтерв'ю здоров'я об'єднати ін'єкція
п'єдестал комп'ютер роз'юшити
Орок'єта К'єза Х'юрон Лур'є Ф'єзоле Мар'яна Мон-
теск'є Руж'є Д'Аламбер Д'Обіньє Д'Артаньян О'Кейсі
О'Генрі О'Коннор О'Нейл**

Клавіша, на якій знаходиться “крапка” та “кома”, розміщена у нижньому (першому) рядку між клавішами **Ю** та **Shift**.

Для того, щоб поставити “крапку” необхідно мізинцем правої (другої) руки зробити рух униз та праворуч і зробити короткий удар по клавіші.

Для того, щоб поставити “кому” необхідно:

- мізинець лівої (першої) руки відвести вниз та ліворуч, натиснути і не відпускати ліву клавішу **Shift**;
- мізинець правої (другої) руки відвести вниз та праворуч, зробити короткий удар по клавіші “кома” і повернути палець у початкову позицію;
- відпустити ліву клавішу **Shift**, мізинець повернути у початкову позицію.

Четверті та п'яті пальці на наших руках менш розвинуті і тому робота з ними викликає певні труднощі. Гімнастика пальців, тренувальні вправи та ваша наполегливість допоможуть вам.

Вправа.

Напишіть по одному рядку кожне слово – ліліпут, відокремлюючи їх один від одного комою та пропуском:

а, в, ж, з, і, о, бо, до, за, на, ні, не, об, он, от, по, та, то, чи

Вправа.

Напишіть по два рядки кожне слово – Гулівер, відокремлюючи їх один від одного крапкою та пропуском:

електрокардіостимулятор.	піскозакріплювальний.
температуропроводність.	температурочутливість.
тепловипромінювальний.	тепловозоскладальний.
теплоелектрогенератор.	теплоелектроустаткування.
дев'ятнадцятитисячний.	п'ятидесятип'ятимільйонний.

Розділ 4. Два варіанти набору чисел. Арифметичні знаки

§ 1. Набір чисел за допомогою алфавітно-цифрової клавіатури.

При написанні арабських чисел можна користуватися клавішами, що розміщені на четвертому ряду клавіатури.

Число **1** набирають мізинцем лівої руки, число **2** – безіменним, **3** – середнім, **4,5,6** – вказівним пальцем лівої руки. Останні числа пишуть правою рукою: число **7** – вказівним пальцем, **8** – середнім, **9** – безіменним, **0** – мізинцем.

Для того, щоб краще запам'ятати розміщення клавіш з числами виконаємо такі тренувальні вправи.

Вправа.

Напишіть по два рядки такі числові вирази:

а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а а4а
а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а а5а
а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а а6а
о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о о7о
в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в в3в
в3в в3в в3в в3в л8л л8л л8л л8л л8л л8л л8л л8л л8л л8л л8л
і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і і2і
д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д д9д
ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф ф1ф
ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж ж0ж

Вправа.

Напишіть числа від **1** до **10** по одному рядку, повертаючи пальці після кожного удару у початкову позицію. Між числами робіть один пропуск.

Вправа.

Напишіть арабські числа за зразком, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

111 222 333 444 555 666 777 888 999 000
110 120 130 140 150 160 170 180 190 100
210 220 230 240 250 260 270 280 290 200
310 320 330 340 350 360 370 380 390 300
410 420 430 440 450 460 470 480 490 400
510 520 530 540 550 560 570 580 590 500
610 620 630 640 650 660 670 680 690 600
710 720 730 740 750 760 770 780 790 700
810 820 830 840 850 860 870 880 890 800
910 920 930 940 950 960 970 980 990 900

Вправа.

Напишіть вирази, відокремлюючи їх один від одного комою та пропуском:

10 грамів, 150 кілометрів, 6 годин,
20 грамів, 250 кілометрів, 7 годин,
30 грамів, 350 кілометрів, 8 годин,
40 грамів, 450 кілометрів, 9 годин,
50 грамів, 550 кілометрів, 1 годин,
60 грамів, 650 кілометрів, 2 годин,
70 грамів, 750 кілометрів, 3 годин,
80 грамів, 850 кілометрів, 4 годин,
90 грамів, 950 кілометрів, 5 годин,

§ 2. Набір чисел за допомогою додаткової клавіатури.

Набирати числа на четвертому рядку клавіатури протягом значного часу не зовсім зручно. Це краще робити на додатковій клавіатурі. Вона знаходиться з правого боку. При натискуванні на клавішу **Num Lock** числова клавіатура вмикається, при повторному натискуванні – вимикається.

Коли індикатор **Num Lock** світиться, то додаткова клавіатура працює як числова.

Для того, щоб ми мали можливість розмістити пальці рук “всліпу” на додатковій клавіатурі, на клавіші з цифрою **5** є маркер у вигляді виступаючої риски або крапки. Його треба знайти середнім пальцем правої руки. При цьому вказівний палець розміщується над клавішею з цифрою **4**, а безіменний – з цифрою **6**. Числа набирають, в основному, цими трьома пальцями.

Початкова позиція: працює права рука

- 4** – вказівний палець,
- 5** – середній палець,
- 6** – безіменний палець.

Далі робимо рукою рух униз від початкової позиції:

- 1** – вказівний палець,
- 2** – середній палець,
- 3** – безіменний палець.

Потім робимо рукою рух угору від початкової позиції:

- 7** – вказівний палець,
- 8** – середній палець,
- 9** – безіменний палець.

Число **0** можна набирати вказівним пальцем або великим, як кому зручніше.

Вправа.

Напишіть по два рядки такі числові вправи, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

123 321 123 321 123 321 123 321 123 321 123 321 123 321 123
456 654 456 654 456 654 456 654 456 654 456 654 456 654 456
789 987 789 987 789 987 789 987 789 987 789 987 789 987 789
147 741 147 741 147 741 147 741 147 741 147 741 147 741 147
258 852 258 852 258 852 258 852 258 852 258 852 258 852 258
369 963 369 963 369 963 369 963 369 963 369 963 369 963 369
159 951 159 951 159 951 159 951 159 951 159 951 159 951 159
753 357 753 357 753 357 753 357 753 357 753 357 753 357 753
101 202 303 404 505 606 707 808 909 101 202 303 404 505 606
001 002 003 004 005 006 007 008 009 010 011 012 013 014 015

При написанні чисел стовпчиком одиниці пишуться під одиницями, десятки під десятками і т. д.

Наприклад:

1	1,0
10	10,0
100	100,0

§ 3. Набір римських чисел.

Для набору римських чисел використовуються великі літери:

число I,II,III	– велика літера і;
число V	- велика літера у;
число X	- велика літера х.

Набираються римські числа тими ж пальцями, що ми використовуємо для набору відповідних літер.

Вправа.

Напишіть невеликий текст з арабськими та римськими числами:

Напівзотлілий аркуш єгипетського папірусу доніс до нас запис про те, що у стародавньому храмі бога Пта налічувалося 3079 рабів. Набагато більше їх було у храмі Амона – 86 486 чоловік.

В особистій власності глави російської церкви ХУІІ століття патріарха Никона було 120 тисяч селянських дворів.

Уже в ХУ столітті на кожні 30 дворів припадала одна церква. Тільки в місті Володимирі, де налічувалося 8000 жителів, було понад 30 церков.

Перепис 1903 року зареєстрував у Москві 12 189 зовсім неписьменних дітей віком від 8 до 12 років.

Нещодавно підраховали, що за останні 5559 років відбулося 14 513 великих і малих воєн. Лише під час першої світової війни вбито кілька мільйонів чоловік.

1867 року за 7 200 000 доларів російський цар продав американцям Аляску, землю, відкриту й обжиту росіянами.

Розділ 5. Четвертий ряд клавіатури

§1. Знаки та символи, що використовуються разом з числами.

Знак “номер” (**№**) набирається середнім пальцем лівої руки. При цьому мізинець правої руки тримає натиснутою клавішу **Shift**. Від числа знак **№** відокремлюється пропуском.

Знак “процент” (**%**) набирається вказівним пальцем лівої руки. При цьому мізинець правої руки тримає натиснутою клавішу **Shift**. З числами знак **%** пишеться без пропуску.

Вправа.

Напишіть числові вирази за зразком, відокремлюючи їх один від одного комою та пропуском:

**№ 10, № 20, № 30, № 40, № 50, № 60, № 70, № 80, № 90,
11%, 12%, 13%, 14%, 15%, 16%, 17%, 18%, 19%, 20%, 21%,**

§ 2. Набір арифметичних знаків.

Арифметичні знаки “плюс” , “мінус” , “множення” та “ділення” , знак “дорівнює” можна набирати і на алфавітно-цифровій, і на додатковій клавіатурі.

На алфавітно-цифровій клавіатурі клавіші з арифметичними знаками знаходяться праворуч від клавіш з числами і набирати їх потрібно так. Знаки “плюс” (+) та знак “дорівнює” (=) знаходяться на одній клавіші і набираються мізинцем правої руки. Але знак “плюс” знаходиться на верхньому регістрі і для того, щоб його набрати необхідно мізинцем лівої руки тримати натиснутою клавішу **Shift**. Знак “мінус” (-) набирається мізинцем правої руки. Для знака “ділення” можна використовувати символ “/” або “:” . Символ “/” набирається мізинцем правої руки при натиснутій клавіші **Shift**. Символ “:” знаходиться на верхньому регістрі клавіші з числом **6**. Набирається він вказівним пальцем лівої руки при натиснутій клавіші **Shift**. Для знаку “множення” (x) використовується маленька літера x.

При роботі на додатковій клавіатурі знаки “плюс” (+) та “мінус” (-) набираються мізинцем правої руки, знак “ділення” (/) - середнім пальцем, знак “множення” (*) - безіменним пальцем правої руки. Знака “дорівнює” на додатковій клавіатурі немає. Для знака “риска дробу” використовується символ “/” . Він розміщений на додатковій клавіатурі.

Всі ці знаки відокремлюються від числа одним пропуском. Вони використовуються тільки з числами, в тексті пишуться словами.

Вправа.

Напишіть арифметичні приклади, кожний з нового рядка, використовуючи спочатку алфавітно-цифрову, а потім додаткову клавіатуру:

$2 + 2 = 4$	$16 + 7 = 23$
$5 - 3 = 2$	$56 - 49 = 7$
$3 \times 8 = 24$	$9 \times 8 = 72$
$18 : 6 = 3$	$49 : 7 = 7$

$4 + 3 = 7$	$25 + 18 = 43$
$9 - 4 = 5$	$90 - 64 = 26$
$2 * 2 = 4$	$5 * 8 = 40$
$10 / 5 = 2$	$25 / 5 = 5$

§ 3. Одиночні розділові знаки.

До одиничних розділових знаків належать “крапка”, “кома”, “крапка з комою”, “двокрапка”, “три крапки”, “знак питання”, “знак оклику”, “тире”, “дефіс”, “знак переносу”. Як ставляться “крапка” та “кома” ви вже знаєте. Розглянемо інші розділові знаки.

Знак “двокрапка” знаходиться на одній клавіші з цифрою 6, тільки на верхньому регістрі. Для того, щоб набрати цей знак необхідно нанести удар вказівним пальцем лівої руки по відповідній клавіші. При цьому мізинець правої руки повинен утримувати клавішу **Shift**.

Знак “крапка з комою” набирається аналогічно, але удар наноситься по клавіші з цифрою 4.

“Знак питання” знаходиться на клавіші з цифрою 7 і набирається вказівним пальцем правої руки. При цьому мізинцем лівої руки необхідно утримувати клавішу **Shift**.

“Знак оклику” набирається мізинцем лівої руки - необхідно зробити удар по клавіші з цифрою 1. Мізинець правої руки утримує при цьому клавішу **Shift**.

Знак “три крапки” ставиться так само, як і знак “крапка”. Мізинець правої руки підгортається вниз і відводиться трохи праворуч. Наносяться три коротких, чітких удари по клавіші. Потім мізинець повертається у початкову позицію.

Знак “дефіс”, “тире” та “знак переносу” ставляться одним тим самим знаком – він розміщений на клавіатурі після клавіші з цифрою 0. Удар по цій клавіші наноситься мізинцем правої руки. Ці знаки різняться тільки способом написання. Перед знаком “тире” та після нього необхідно зробити пропуск. Знак “дефіс” та “знак переносу” пишуться без проміжків.

Вправа.

Напишіть по два рядки розділові знаки за зразком, відокремлюючи їх один від одного пропуском:

! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ? ! ?
 ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; : ; :

Вправа.

Напишіть складні слова за зразком:

інженер-електрик, експорт-імпорт, вакуум-насос, віце-консул, міні-футбол, Лисичка-Сестричка, Івано-Франківськ, Ла-Манш, Жан-Жак, Нечуй-Левицький, 888-річчя, 800-ліття, тонно-кілометр, норд-вест, машино-день, тихо-тихо, брат-і-сестра, мати-й-мачуха, Ростов-на-Дону, рок-н-рол, Ріо-де-Жанейро

Вправа.

Напишіть кожне речення з нового рядка:

О цвіте! Як збагнути твій закон?

Гай! гай! Море, грай, реви, скелі ламай!

Ой ти, дівчино, з горіха зерня, чом твоє серденько – колюче терня?

Ой сини мої, сини! дітки мої, соловейки!.. Та чого ж так рано відспівали?

Шопена вальс... Ну хто не грав його і хто не слухав?

Вправа.

Напишіть вирази за зразком:

- **Вибач! Вибачте! Вибачай! Вибачайте!**
- **Даруйте! Даруй!**
- **Пробач! Пробачте! Пробачте, будь ласка!**
- **Даруйте мені, прошу!**
- **Я прошу у Вас пробачення!**
- **Прощу вибачити!**
- **Ще побачимося!**
- **Щастя Вам! Щастя Вам! Щасливо!**

Вправа.

Напишіть кожне прислів'я з нового рядка:

Яка гребля, такий млин – який батько, такий син.
Старість – не радість.
Очі – дзеркало душі.
Як прийде туча - пізнаєш друга.
Своя хата – своя правда, своя стріха – своя втіха.
Мед їсти – у вулик лізти.
Гірка праця – солодкий відпочинок.
Вовків боятися – в ліс не ходити.
Знання – сила.
Вік живи – вік учись.
Наука – срібло, а практика золото.
Прислів'я – мудрість народна.
Сорока – сороці, ворона – вороні, та й піде чутка.
Час – найліпший лікар.
Зернинка до зернинки – назбирається торбинка.
Лиш боротись – значить жити.

§ 4. Парні розділові знаки.

До парних розділових знаків належать “дужки” та “лапки” . Вони розміщені на четвертому рядку клавіатури.

Знак “лапки” знаходиться на одній клавіші з цифрою 2 і, відповідно, набирається безіменним пальцем лівої руки. Оскільки знак “лапки” знаходиться на верхньому регістрі, то при його наборі необхідно мізинцем правої руки тримати натиснутою клавішу **Shift**.

Знак “відкриваючі дужки” знаходиться на клавіші з цифрою 9 і набирається безіменним пальцем правої руки. Знак “закриваючі дужки” знаходиться на клавіші з цифрою 0 і набирається мізинцем правої руки. Ці знаки розташовані на верхньому регістрі і набирати їх потрібно при натиснутій клавіші **Shift**. Клавіша **Shift** утримується мізинцем лівої руки.

Вправа.

Напишіть кожний вираз по одному рядку:

завод “Орбіта”, магазин “Велес”, Кафе-театр “Колесо”,
творча майстерня “Дзвін”, “Літопис Самовидця”, “Повість
врем'яних літ”, “Руська правда”, “Велесова книга”, медаль
“За бойові заслуги”, орден “Мати-героїня”

Вправа.

Напишіть речення, починаючи кожне з нового рядка:

“ Дух, що тіло рве до бою, рве на поступ, щастя й волю” – ось ідеал І.Франка.

“ Хіба ж , дівчино, можна так пізно ходити?” – сказав з докором, з тугою і для чогось, як на свідка, кивнув головою на місяць.

От тобі й добрі “сусідські” стосунки.

Віктор глянув на батька, на його вуса, на прижмурені очі (їх так мружив тільки тато), і серце огорнули тепло й ніжність.

Наталка (кланяючись). Здорові були, добродію, пане возний!..

Можу тобі сказати, що довший час сприймаю всю виставу не як трагічну, а як фарс (а фарс, може, і є посттрагедією, га?).

Вправа.

Напишіть кожну скоромовку з нового рядка:

**Бабин біб розцвів у дощ –
Буде бабі біб у борщ.**

Ворона проворонила вороненя.

**Вовк-вовцюг вівцю волік.
Вова вовку вила в бік.
Як завив же вовк-вовцюг,
Миттю випустив вівцю.**

**Ішов Прокіп, кипів окріп, прийшов Прокип – кипить окріп,
як при Прокопі, так і при Прокописі і при Прокопенятах.**

Ковпак на ковпаку, під ковпаком – ковпак.

**Пиляв Пилип поліна з лип,
притупив пилку Пилип.**

Улас у нас, Панас у вас.

Через грядку гріб тхір ямку.

Вправа.

Напишіть кожний вираз з нового рядка:

**Держись, Хома, іде зима!
Грудень землю грудить, а хатинки студить.
Бджоли раді цвіту – люди літу.
Опеньки з'явилися – літо скінчилось.
Восени й горобець багатий.
Восени день блисне, а три кисне.
Вік живи – вік учись.
Щоб рибу їсти, треба в воду лізти.
Без роботи день роком стає.
Хто дбає, той і має.
Знайшов – не скач, згубив – не плач.**

Вправа.

Напишіть кожне речення з нового рядка:

**Гармидер, галас, гам у гаї, срамотні співи.
А сурми сумно плакали.
Безлюдна, безводна, безлісна земля розлягається навкруги.
На бистрині блискучі скалки неначе бігали по воді, блищали,
лисніли, миготіли.
На річці скрегоче крига, сірий весняний присмерк ввесь у
тривозі.**

Ми розглянули всі літери українського алфавіту, цифри та символи, що розміщені на клавіатурі. Для тренування пальців рук та засвоєння пройденого матеріалу пропонуємо вам тестові вправи. Вони підібрані тематично: в деяких вправах велика кількість розділових знаків, в інших багато цифр. Виконуючи їх, уважно слідкуйте за тим, як ви сидите, як розміщені ваші руки та ноги. Текст повинен лежати ліворуч. Дивлячись у текст, ви не прочитуєте все слово або речення, а потім набираєте його. Робота повинна будуватися за схемою: прочитали символ – зробили удар; символ – удар; символ – удар і т.д. Набирання літер та символів відбувається автоматично, без вашої свідомості. Не забувайте відпочивати, робити вправи для очей та пальців рук. Можливо відразу ви не досягнете бажаної швидкості. Але наполеглива праця, самовлада та велике бажання допоможуть вам досягти своєї мети. Щастя Вам!!!

ГЛАВА 3. Тестові вправи

Вправа.

Написати текст:

Запорозькі козаки рідко стриглися “під макітру” ; вони носили “оселедець” або чуприну. “Оселедець” був прикметою справжнього запорозького козака, котрий уже побував у походах. Молоді козаки, які ще не “нюхали пороху”, не мали права носити “оселедця”.

Мода на чуприну почалася не із Запорожжя. Ще славетний князь-завойовник Святослав мав на своїй голові “оселедця”. Грек Лев Диякон, що був при війську візантійського імператора Василя (кінець X століття), бачив князя Святослава і описав його так: “... брови мав густі, очі сині, ніс короткий, борода голена, на верхній губі густе довге волосся, голова зовсім оголена, а з одного боку висів чуб, що визначав значний рід...”.

Вправа.

Написати текст:

Перли – не самоцвіти, але красою та блиском не поступаються перед ними. Найкращі, великі добірні перлини споконвіку добувають в Індійському океані, у Перській затоці, біля берегів Західної Африки, а також у Жовтому та Червоному морях.

Здавна перли добували і на території нашої країни. Ще на початку ХУІ століття у Кафі (Феодосії) купували “кафимські зерна”. Та ці морські перла були дрібні, нерівні, і їх використовували в основному для оправи ікон та оздоблення священницьких риз.

Біля берегів Західної Африки перлини добували негри. Європейці-колонізатори за безцінь скуповували в них чудові – круглі й грушоподібні – величезні перлини. Пізніше колонізатори знайшли тут товар ще вигідніший за перли. Це – люди. З ХУІІ століття тут велася жвава торгівля “живим товаром”.

Вправа.
Написати текст:

Чи знаєте ви, що своїм виникненням Нобелівські премії зобов'язані видатному шведському вченому, винахідникові динаміту Альфреду Нобелю? Він заповів свою спадщину на ці благодійні цілі у 1895 р.

Нобелівський фонд володіє нині величезним багатством. Адже рішенням шведського уряду з 1953 р. його доходи не обкладаються податками, їх можна вкладати у будь-які акції, інші цінні папери. Отже, суми премій з кожним роком збільшуються і становлять сьогодні близько 3 млн. шведських крон або майже півмільйона американських доларів. Є шість Нобелівських премій – з літератури, фізики, хімії, медицини, економіки і премія миру. Лауреатів перших п'яти визначають авторитетні наукові організації, а премію миру присуджує спеціальний комітет Норвезького парламенту, адже до 1905 р. Швеція і Норвегія були єдиною державою.

Відповідно до волі А.Нобеля, премія може бути розділена між двома винахідниками, але ні в якому разі лауреатами не можуть бути більше трьох чоловік. І тільки премія миру може бути присуджена цілим інститутам і організаціям. Офіційна церемонія вручення премій відбувається 10 грудня, в день смерті А.Нобеля, в залі міської ратуші Стокгольму, де її вручає король Швеції. Премія миру вручається у великому залі університету в Осло головою відповідного комітету в присутності короля Норвегії.

Вправа.
Написати текст:

Слово “календар” в латинській мові означає “боргова книга”, тобто у день нового місяця винні мали повертати борги. Є ще й така думка: якщо перекласти українською мовою слово “календи” чи “каларе”, то це означатиме “викликати”, тобто сповіщати вигуками про появу молодика.

Основним у календарних системах є те, що Земля, по-перше, обертається навколо своєї осі, по-друге – навколо Сонця, а Місяць обертається навколо Землі. Важливим є і спостереження за іншими планетами, яких у стародавні часи із Землі бачили тільки сім. А тому у багатьох мовах світу назви днів тижня походять від назв небесних світил: неділя – Сонце, понеділок – Місяць, вівторок – Марс, середа – Меркурій, четвер – Юпітер, п'ятниця – Венера, субота – Сатурн, так вони звуться французькою, німецькою, англійською, іспанською, італійською мовами.

З явищами природи пов'язані і назви місяців як в українців, так і в інших народів світу. Наприклад, календар народу майя визначив місяць із 20 днів, а рік – із 365 днів.

“Каменем сонця” називався календар ацтеків. Він має вагу близько 25 тонн. Його лицьова частина виконана у формі кола діаметром майже 4 м. Цей величезний базальтовий моноліт знайдено на території Мехіко у XVIII ст. і встановлено біля Національного музею Мексики.

Найдавніший відомий нам український календар вирізьблений на ритуальному посуді часів Черняхівської культури II-IV ст. н.е.

Вправа.
Написати текст:

“Ще не вмерла Україна”

Ця пісня-гімн виникла на основі вірша етнографа і фольклориста Павла Чубинського. Вірш написано на початку 60-х років і вперше надруковано у 1863 р. у Львові в журналі “Мета” за підписом Тараса Шевченка. Ті, хто нелегально передавали вірш у Галичину, не знали імені його автора і приписали патріотичний текст Шевченкові. У 1865 р. композитор Михайло Вербицький написав музику на ті слова. Особливо пісня припала до душі українській молоді Перемишля, де вперше вона й була виконана. Швидко поширилася на західно - українських землях, де у 90- х роках перетнула кордон, потрапивши в середовище українських поселенців. Пісня захоплювала все ширші кола українців, нелегально проникла до царської імперії, де була заборонена. З рештою, за часів створення суверенної Української Народної Республіки набула прав національного гімну. Первісний і пізніший текст вельми різняться. Справа в тому, що у вірш П. Чубинського вносили певні зміни. Окремі рядки і строфи згодом додали громадсько-культурний діяч Северин Данилович, поет Микола Вербицький, інші невідомі автори. Нині пісня входить до репертуару багатьох народних хорів, професійних співочих колективів, воскресає із забуття, вселяючи надію на духовне відродження народу.

Вправа.
Написати текст:

Іван Мазепа народився 20 березня 1632 року в селі Мазепинцях на Київщині. Походив із старого українського роду Мазепів, і вже його прадіди й діди служили в козацькій війську. Один із них, Федір Мазепа, воював разом з Наливайком проти Польщі, потрапив з ним у полон. У Варшаві в 1597 році разом з Наливайком страчений поляками.

Батько Мазепи, Степан, служив урядником у Білій Церкві, а що сам був розумний та освічений чоловік, то і свого сина Івана виховав освіченою людиною.

Мати Мазепи називалася Марія-Магдалина з роду Мокієвських, була ігуменею жіночого монастиря в Києві.

Спершу Іван учився дома і вже , маючи дванадцять літ, складав вірші латинською мовою. Згодом учився в Полоцьку у вищій школі, і, в 1649 році, маючи 16 літ, пішов на Січ учитися військового ремесла. Служив при козацькій війську за Хмельницького і тоді, будучи ще хлопцем, хоробро бився не в одній битві. За хоробрість і розум полюбили його всі козаки, а гетьман Хмельницький радив його батькові послати Івана ще у високі школи за кордон. Іван учився в Голландії, а потім тривалий час перебував при дворі польського короля Яна-Казимира.

Іван Мазепа, ставши гетьманом , почав щиро думати над тим, щоб визволити Україну з-під залежності всіх сусідів. Але мусив бути дуже обережним, бо тоді (від 1682 до 1725 р.) у Росії правив цар Петро І. Він бажав з'єднати Україну з Росією й хоч до якогось часу ще терпів на Україні гетьманську владу, але сильно обмежував права гетьмана, козацтва і всієї України.

Вправа.
Написати текст:

**Зеленеє жито, зелене,
Хорошії гості у мене.
Зеленеє жито за селом.
Хорошії гості за столом.
Зеленеє жито, зелене,
Хорошії гості у мене.
Зеленеє жито женці жнуть,
Хорошії гості мене ждуть.
Зеленеє жито, зелене,
Хорошії гості у мене.
Зеленеє жито на межі,
Хорошії гості до душі.
Зеленеє жито, зелене,
Хорошії гості у мене.
Зеленеє жито ще й овес,
Тут зібрався рід наш увесь.**

Вправа.
Написати текст:

“Поява на морі чотирьох козацьких човнів наводила на Константинополь більший жах, ніж поява чуми в Морей”, - писав французькому королеві Людовику XIII його посол в Константинополі.

Козаки були вмілими воїнами не тільки на суші, а й на морі. Їхні славнозвісні чайки не боялися ні бурі, ні оснащених важкими гарматами турецьких галер, до яких вони сміливо підходили впритул і брали на абордаж. Слово “чайка” походить од тюркських “чаїк-каїк”, що значить човен, дубок. Вони були, як правило, понад 12 метрів завдовжки й 3-5 метрів завширшки. На кожному сиділо кілька десятків невтомних веслярів, і, розсікаючи воду, чайка летіла мов на крилах. У чайці вміщалося до шістдесяти осіб з усім військовим спорядженням, до якого входило навіть кілька легких гармат, що називалися фальконетами.

Вправа.
Напишіть текст:

У Софійському соборі в Києві відвідувачі довго простоюють перед однією з найкращих фресок. На ній зображено князя Ярослава Мудрого, його дружину Ірину та їхніх дітей. Синів та доньок князь виховував серед книг, і вони стали схожими на свого батька – були справді освіченими людьми.

Донькам київського князя судилися незвичайні долі. Анна вийшла заміж за короля Франції Генріха I. Коли її чоловік помер, а син був ще малий, Анна стала на чолі французької держави. Вона підписувала всі важливі папери, чітко виводячи на них кирилицею: “Мати короля”. До речі, на багатьох тодішніх документах поряд із її підписами стоять хрестики Генріхових чиновників і його самого – всі вони були неписьменними. Анна привезла до Франції багато книг з бібліотеки свого батька. Читала їх сама, вчила свого сина й французьких дітей. Ще й досі збереглася одна з таких книг. Називається вона “Рейнське євангеліє”.

Доля другої доньки Ярослава Єлизавети повела її в Норвегію. 1035 року вона вийшла заміж за короля Олафа Гарольда. Гарольд був сміливим воїном і багато воював – на Сицилії, у Візантії, в Африці. 1066 року він загинув в одній із битв, і Єлизавета овдовіла з двома доньками на руках. Їх звали Інгерда й Марія.

Третю свою доньку Анастасію Ярослав Мудрий віддав заміж за угорського короля Андрія I. Сталося це 1046 року. Після цього в угорських документах з'являється ім'я королеви Агмунди (таке ім'я стало в Анастасії після прийняття нею католицької віри). Коли її чоловік помер, вона якийсь час була на престолі сама, а потім державою став правити її син Шаламон. Але почалася війна за престол, і Анастасії довелося утікати у сусідню Німеччину. Було це після 1061 року. Там і загубилися сліди доньки Ярослава Мудрого. Невідомо навіть, коли вона померла і де її могила.

Вправа.
Напишіть текст:

У народних піснях і легендах отак поетично визначалися родичі запорожця: Великий Луг – батько, Січ – мати, шабля – дружина, кінь – вірний товариш.

Січ приймала тільки неодружених. Жодна жіноча нога ніколи не ступала на її територію. Такий був тут закон. Якби хтось його порушив і привіз сюди жінку, його скарали б на смерть.

У товаристві запорожців понад усе цінувалися сміливість, кмітливість, добре серце і, звичайно ж, почуття гумору, яким було пронизане все життя на Січі. Цією рисою запорозьких козаків частково пояснюються і дивні прізвиська, котрі вони давали новачкам, що приходили на Січ: Гнида, Півторакожуха, Непийпиво, Неїжмак, Лупиніс, Загубиколесо тощо. Людину малого зросту вони, в силу свого гумору, називали Махиною, великого зросту – Малютою, шибеника – Святошею, лінивого – Доброволею, незграбного – Черепахою, хто у них спалив курінь, той Палій, хто схожий на перепічку, той Корж, хто високий і тримається прямо, той Товкач...

Запорожець умів посміятися з ворога, зі смерті, з самого себе, завжди охоче кепкував з товариша. І це був сміх вільної людини. Але були речі, до яких козаки ставилися дуже серйозно і ніколи не брали на глузд: це – віра християнська (на Січі були свої церкви, священники, запорожці справляли всі свята), це – шаноба до старих.

Поза Січчю також жили козаки, які брали участь у всіх походах війська запорозького. Але це були люди, які мали сім'ї. Вони привозили на Січ продукти і різний крам, торгували з купцями, що приїздили до самої Січі з різних країв і земель. Але на територію самої фортеці купцям, як і всім стороннім людям, ступати було заборонено.

Правила всім на Січі виборна козацька старшина: кошовий отаман, генеральний суддя, генеральний писар, генеральний обозний, генеральний хорунжий, генеральний пушкар, полковники та інші представники влади, якій запорожці довіряли вести воєнні та мирні справи.

Вправа.
Напишіть текст:

**“Мабуть, сам пан звелів віддати Рябку печене
І що осталося варене,
За те, що бач, Рябко всю Божу ніч не спав
Та гавкав на весь рот, злодіїв одганяв”.
“Цу-цу, Рябко!” – ще раз сказав один псеюха,
Та й хап Рябка за уха!
“Кладіть Рябка”, - гукнув... Аж ось і пан прибiг.
“Лупіть Рябка, - сказав, - чухрайте! ось батiг!”
“За що?.. – спитав Рябко, а пан кричить: “Чухрайте!”
“Ой, йой! йой! йой!” – А пан їм каже: “Не вважайте!..”
“Не буду, батечку!.. За що ж це честь така?..”
“Не слухай, - пан кричить, - лупіть, деріть Рябка!..”
Деруть Рябка, мов пір’я,
На галас збіглась двірня;
“Що?..як?..за що?..про що?..” – не знає ні один.
“Пустіть!.. – кричить Рябко: - не будь я песький син,
Коли вже вдержу більш!..” Рябко наш хоч не бреше,
Так що ж? Явтух Рябка знай все по жижках чеше.**

П. Гулак-Артемівський “Пан та собака”

Вправа.
Напишіть текст:

Наум Дрот був парень на усе село, де жив. Батькові і матері слухняний, старшим себе покірний, меж товариством друзяка, ні півслова ніколи не збрехав, горілки не впивавсь і п'яниць не терпів, з ледачими не водивсь, а до церкви? Так хоч би і маленький празник, тільки піп у дзвін – він вже й там: свічечку обмінить, старцям грошенят роздасть і приньметься за діло; коли прочує яку бідність, наділить по своїй силі і совіт добрий дасть. За його правду не оставив же його і Бог милосердний: що б то ні задумав, усе йому Господь і посилав. Нагородив його жінкою доброю, роботящою, хазяйкою слухняною; і що, було, Наум ні забажа, що ні задума, Настя (так її звали) ночі не поспить, усюди старається, б'ється, достає і вже зробить і дістане, чого мужикові хотілось. Поважав же і він її, скільки міг, і любив її, як свою душу. Не було меж ними не тільки бійки, та й ніякої лайки. Щодень хвалили Бога за Його милість.

Ув однім тільки була в них журба: не дав їм Бог діточок. Та що ж? Настя як задума про се, то зараз у сльози та вголос; а Наум перехреститься, прочита “Отче наш” – то йому і стане на серці веселіш, і пішов за своїм ділом чи в поле, чи на тік, чи у загороду, або до батраків, бо був собі заможненький: було й воликів пар з п'ять, була й шкапа; було чим і панщину відбувати; була ж і нивка, одна і друга, ще дідівська, а третю він сам вже купив...

ЛІТЕРАТУРА

1. Інформатика. Комп'ютерні технології: Підручник / За ред. проф. О.І. Пушкаря. – К.:Видавничий центр “Академія”; 2002. – 703 с.
2. Курс інформатики: Навчально-методичний посібник / За ред. акад. АПН України В.М. Мадзігона. – К.: Фенікс, 2001. – 370 с.
3. З голосу нашої Клію / М. Слабошпицький. – К.: Махаон, 2003. – 223 с.
4. Рідне слово / А. Матвієнко. – К.: Просвіта, 1994. – 160 с.
5. Таїна слова / І.П. Вихованець. – К.: Радянська школа, 1990. – 280 с.
6. Практикум з правопису української мови / І.П. Ющук. – К.: Освіта, 2000. – 254 с.
7. Вибрані прислів'я та приказки / Г. Бігун. – К.: Тандем, 2000. – 135 с.
8. Машинопис / А. Кузнєцова, Р. Вагенгейм. – М.: Вища школа, 1991. – 320 с.
9. Розташування символів української абетки. – К.:НДІІ Мінекономіки УРСР, 1991. – 20 с.
10. Українська мова / Л. Гнатюк, О. Кононенко. – К.,1995. – 190 с.

Тетяна Володимирівна Арабулі

Сучасна методика підвищення ефективності набору текстів

Десятипальцевий метод набору текстів “всліпу”

Навчальний посібник

Редактор Л.М. Вишенська

Обсяг 2,8 друк.арк.

Тираж

ІПДО НУХТ,
Міністерство освіти і науки України,
2003